

“Nieuwe-stijl gerechtsdeurwaarder kan als intermediair een socialere rol vervullen”

Op vrijdag 2 november jl. vond in Utrecht het symposium Gerechtsdeurwaarder 2030 plaats, een initiatief van de Stichting Leerstoel Executie- en beslagrecht. Visionaire en kritische lezingen zorgden voor een frisse blik op het vak en de nieuwe rol van de gerechtsdeurwaarder. Met als centrale vraag: wat doet een gerechtsdeurwaarder in 2030 en vooral hoe?

Marco Florijn, voorzitter van de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, trad op als dagvoorzitter. Florijn introduceerde de verschillende sprekers levendig en met veel elan. Daardoor ontstond een energieke sfeer die de kritische en vooral visionaire toon van het seminar ten goede kwam.

Van neutraliteit naar partijdigheid

Nick Huls beet het spits af met een scherpe speech. De marktwerking die de Gerechtsdeurwaarderswet in 2001 introduceerde heeft volgens hem de professionaliteit van de gerechtsdeurwaarder ondermijnd. Daardoor is de gerechtsdeurwaarder de knecht geworden van zijn opdrachtgevers. Kernwaarden als integriteit en neutraliteit zijn volgens Huls verdrongen door commercialiteit en partijdigheid.

Huls vervolgde: “De schuldverwerkende industrie is een ondoordringbaar moeras geworden. Hulpverleners aan debiteuren- en crediteurenzijde vertonen daarbij in wezen dezelfde eenzijdige blik op de problematiek. De overheid probeert daarbij via drie verschillende sporen verandering te bewerkstelligen. Het CJB wil graag expanderen als hét rijksincassobureau, het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid probeert via de gemeente schuldhulpverlening te verbeteren terwijl de sleutel voor daadwerkelijke verandering vooral bij het ministerie van Justitie en Veiligheid ligt.”

In de visie van Huls denkt de gerechtsdeurwaarder in de toekomst collectief, bedient beide zijden en werkt samen met de “andere kant” Hij sloot af met een aanbeveling voor een nieuw preadvies van de KBvG: “Van ministerieplicht en executie naar multidisciplinaire schulddienstverlening”.

Verdienmodel met focus op oplossingen

Marjolein Odekerken besprak hierna de positie van de gerechtsdeurwaarder. Ze beschreef de veranderende behoefte van de samenleving. De gerechtsdeurwaarder kan als intermediair een socialere rol vervullen en daarmee beide belangen dienen. Ook Odekerken is de huidige marktwerking een doorn in het oog. In plaats daarvan zou volgens haar een verdienmodel ontwikkeld kunnen worden met een focus op oplossingen als betalingsregelingen. Ze ging zelfs nog een stap verder: er zou een recht op betalingsregelingen moeten komen.

Zo’n ‘nieuwe stijl’ gerechtsdeurwaarder zou volgens Odekerken via een nieuwe verordening een eigen verantwoordelijkheid moeten krijgen om zelfstandig beslissingen te nemen.

Praktische instructies en een gedragswijzer zouden de sociale component vorm moeten geven. Ook begrijpelijke taal in woord en geschrift zouden geborgd moeten worden bij de gerechtsdeurwaarder. Immers, die komt als een van de weinige juridische professionals in het gerechtelijke traject bij de burger aan de deur.

De commissie Van der Winkel adviseerde in 2007 al om de gerechtsdeurwaarder een waardevolle functie te laten vervullen, bijvoorbeeld op terreinen als vroegsignalering en preventie. Daarvoor zijn integrale samenwerking, informatiedeling en vertrouwen essentieel.

Meer bescherming onwenselijk

Gerechtsdeurwaarder Sjef van der Putten besprak vervolgens zijn recent verschenen compendium en de lopende herziening van het executie- en beslagrecht. Hij bepleitte een versterking van de basisgereedschappen van de gerechtsdeurwaarder, in de vorm van stevige bevoegdheden voor situaties waarin niet wordt voldaan aan het vonnis van de rechter, terwijl de schuldenaar daarvoor wél de middelen heeft.

In het wetsontwerp dat nu voorligt worden beslagmogelijkheden ingeperkt om een kleine groep schuldenaren te beschermen. De huidige rechtspraak biedt echter al veel mogelijkheden voor deze bescherming. “Verdere bescherming haalt de tanden uit het executierecht”, aldus Van der Putten.

Met genoemde verdere bescherming negeert de minister van Justitie en Veiligheid volgens Van der Putten de realiteit waarin de gerechtsdeurwaarder bijvoorbeeld gerechtelijke procedures en ontruimingën voorkomt. Hij ziet een toekomst waarin de gerechtsdeurwaarder diverse registers kan inzien om te beoordelen of executie van een vonnis zinnig is.

Meer data-uitwisseling noodzakelijk

Gerechtsdeurwaarder Jona van Leeuwen belichtte vervolgens de invalshoek vanuit de Union International des Huissiers de Justice, met een presentatie waarbij het accent lag op de internationale rechtsvergelijking. Hij startte met een pleidooi over de vele mogelijkheden van het proces verbaal van constatering. Om de goede kwaliteit daarvan te borgen zal volgens hem waarschijnlijk wel aanvullende scholing noodzakelijk zijn.

Data-uitwisseling binnen de EU op de gebieden van wetgeving, adresgegevens en inkomsten is noodzakelijk en onvermijdbaar. Het onderzoek daarnaar krijgt op dit moment vorm in het EU-project ENABLE. De basis daarvoor ligt in een rapport van de Europese Toezichthouder voor Gegevensbescherming die in 2009 al maatregelen bepleitte om de toegang tot deze informatie te verbeteren.

De reeds lang door de Wereldbank bepleite staatsonafhankelijke positie van de gerechtsdeurwaarder werd aangehaald. Qua opleidingsniveau valt op dat de meeste landen binnen de EU inmiddels universitair geschoolde gerechtsdeurwaarders hebben, gelijk dus aan de andere juridische beroepen.

Digitale procedures

Tot slot sprak de Belgische gerechtsdeurwaarder Patrick Gielen, die stilstond bij diverse actuele thema's binnen de Belgische beroepsuitoefening. Hij startte met de benoeming tot gerechtsdeurwaarder die in België naast academisch opleidingsniveau een ruime stage en ervaring vereist.

Daarna vertelde hij over de lopende pilot e-Betekening. Dit is een aanvullende wijze van betekening op een vermoedelijk elektronisch adres van de betrokkene, waarin een link is opgenomen naar een beveiligde digitale omgeving. Als niet binnen vierentwintig uur wordt gereageerd, wordt alsnog op de klassieke wijze betekend.

Ten slotte vertelde Gielen over de nieuwe procedure invordering onbetwiste geldschulden. Deze snelle procedure vereist geen rechtbank meer, en is beperkt tot B2B geldschulden. De procedure is digitaal, sneller, en ook veel goedkoper. Wordt er alsnog betwist dan komt de zaak voor de rechter, die sowieso de gehele procedure bewaakt.

De gerechtsdeurwaarder van de toekomst

In een tijdsbestek van slechts een middag hebben sprekers ons vanuit verschillende invalshoeken geïnspireerd en aan het denken gezet. De toekomst vraagt om een goed opgeleide professional, die marktonafhankelijk opereert. De nieuwe gerechtsdeurwaarder is een intermediair met oog voor zowel schuldeiser als schuldenaar, die een sociale rol vervult en een signaleringsfunctie heeft. Goede informatie-uitwisseling maakt mogelijk om vroegtijdig de 'niet-kunners' te onderscheiden van de 'niet-willers'. Dat is werkbaarder en doet de rechtsstatelijkheid van een vonnis meer recht dan gecompliceerde beschermingsmaatregelen. Het verdienmodel zou oplossingsgericht moeten worden met bijvoorbeeld een recht op een betalingsregeling voor de schuldenaar en een daaraan gekoppelde vergoeding daarvoor voor de gerechtsdeurwaarder. Juridisch en technisch verandert er vanzelfsprekend veel. Daarin het initiatief nemen, internationaal en met nationale ketenpartners samenwerken is een opdracht voor de hele beroepsgroep. Huls en Odekerken zien de behoefte groeien naar een nieuw preadvies "van ministerieplicht en executie naar multidisciplinaire schulddienstverlening".

Paul Otter is gerechtsdeurwaarder en bestuurslid van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). De KBvG zorgt voor een goede beroepsuitoefening door de gerechtsdeurwaarders bij de uitvoering van hun taken, met oog voor beide partijen. Paul blogt regelmatig over actuele zaken.